

БЛОГИ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

ЕВОЛЮЦІЯ мережевих комунікацій та веб-технологій надала чимало нових можливостей для розвитку книгозбірень. Віртуальна реальність стала вагомим сектором спілкування, перетворивши інформаційні мережі в соціальні. Саме блог, ефективний і простий у користуванні, мобільний та доступний, став сучасною формою взаємодії з аудиторією.

Блог (англ. blog, від web log, мережевий журнал чи щоденник подій) – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості. Таке тлумачення поняття дає Вікіпедія [5].

Ведення бібліотечного блогу – серйозна робота, що вимагає людських ресурсів, професіоналізму, постійної готовності до відкритого діалогу.

Невеликим бібліотекам, зокрема сільським, блог може замінити бібліотечний сайт [12]. Він дає змогу зручними та швидкими каналами передавання інформації просувати послуги закладу, читання і книги. За його допомогою можна залучити нових потенційних користувачів, удосконалити професійну комунікацію бібліотекарів, налагодити соціальне партнерство, взаємодіяти з партнерами та користувачами. Тобто це маркетинговий (реklamний) інструмент бібліотеки, незамінний для зв'язків із громадськістю (PR) [19].

Хоча бібліотечна блогосфера в Україні почала розвиватися лише в 2009 р., вже є чимало цікавих робіт і досліджень науковців та практиків із цього питання. Так, особливостям використання бібліотечних блогів присвячено роботи Г. Булахової [8], М. Грет [12], В. Сафонової [19], І. Терещенко [21], Л. Трачук [23; 24], Л. Чернявської [26] та ін.

Розвитку бібліотечного блогінгу в Україні сприяла діяльність професійної громадської організації – Української бібліотечної асоціації, проекту «Бібліоміст» у рамках ініціативи «Глобальні бібліотеки Фонду Білла і Мелінди Гейтс». І, починаючи з 2010 р., сталося масове «народження» українських бібліотечних блогів. Аби вдало просувати блогерський рух, професійна спільнота розпочала проводити відповідні конкурси. Перший такий конкурс серед бібліотек відбувся в Україні в 2011 р. під гаслом «Якщо читач не йде до бібліотеки – бібліотека йде до читача!».

Блог визнавався успішним за такими критеріями:

- контент – характер інформації, розміщеної у блозі (не тільки офіційний, одноманітний або суто нейтральний текст) та авторський підхід;
- регулярність оновлення статей і новин;
- популярність (кількість прихильників/постійних читачів, коментарів та, за наявності відповідного лічильника, переглядів за останні 1–2 місяці);

– зв'язок із сайтом бібліотеки або соцмережами (кнопки посилань на облікові записи у Facebook, Twitter тощо);

– проста, зрозуміла та зручна для відвідувачів навігація – юзабіліті (usability);

– відповідність темі конкурсу (мінімум дописів не за темою або «оф-топів», максимум дописів на теми «бібліотека, справи бібліотечні, книги, е-книги, читання, електронне читання, інформаційні технології для бібліотек»);

– відповідність блогу профільній тематиці, зазначеній його автором в анкеті учасника конкурсу;

– привабливий/цікавий дизайн.

Не залишились осторонь цього процесу і провідні книгозбірні в регіонах України. Так, у 2013 р. Харківська державна наукова бібліотека (ХДНБ) ім. В. Г. Короленка ініціювала проведення регіонального дослідження «Бібліотека в медіа-просторі регіону», в якому серед інших напрямів бібліотечної журналістики розглядалися: блоги, відеоподкасти, слайд-подкасти, акаунти бібліотек у соціальних мережах.

Миколаївська ОУНБ ім. О. Гмирява разом із Миколаївським регіональним відділенням Української бібліотечної асоціації (УБА) виступили організаторами конкурсу професійної майстерності на кращий блог 2015 р. серед бібліотек районних ЦБС області. У конкурсі взяли участь 18 бібліотек із 10 ЦБС області. Переможців визначали за номінаціями: «Кращий загальнобібліотечний блог», «Кращий блог для дітей та юнацтва», «Кращий тематичний блог».

Сьогодні питання ведення єдиного реєстру українських бібліотечних блогів є досить актуальним. За даними Електронної системи моніторингу базової мережі публічних бібліотек України (ЕСМаР), загальна кількість блогів та сторінок у соціальних мережах бібліотек, що віднесені до сфери впливу Міністерства культури України, на 01.01.2016 р. становила 3 659 од. [4].

Моніторинг інформаційного простору Інтернету показав, що станом на 01.07.2016 кількість блогів публічних бібліотек становила 1 056 (і ця цифра не є остаточною), з яких 30% представляють у Мережі діяльність сільських книгозбірень.

Блогерська субкультура передбачає повну взаємну підтримку, а отже, реєстр допомагатиме не лише рекламувати маловідомі блоги, а й створюватиме цілісну картину бібліотечної блогосфери в Україні. Так, 186 позицій налічує список українських блогів, представлений на сайті «Бібліомоста» [1]. УБА створила та забезпечує успішне функціонування таких авторитетних ресурсів: блогу з адвокації, блогу «Доступ громадян до офіційної інформації: роль бібліотек», блогу Молодіжної секції УБА, он-лайн-майданчика «Електронна книга у бі-

бліотеці», блогу «Бібліотечний автобан», блогів членів Президії УБА – «Авторське право в бібліотеках», «Творчість та інновації в українських бібліотеках» (архів) [6].

На сайті Національної бібліотеки України для дітей представлено перелік блогів бібліотек для дітей (125 позицій) [7].

Загалом блоги бібліотек для дітей та юнацтва (223 од.) становлять 22% від загальної кількості. Їх вирізняє яскравий дизайн, можливість участі у веб-квестах (обласний веб-квест Черкаської обласної бібліотеки для дітей), рекомендації щодо перегляду фільмів та мультфільмів, читання художньої літератури (наприклад, у блозі бібліотеки-філії для дітей смт Королево Виноградівської ЦБС Закарпатської області представлено аудіокниги; на стрічці блогу «Тростянецька районна бібліотека для дітей» уміщено поради дітям щодо книг відомих людей м. Тростянця) тощо. На сайті Рівненської обласної бібліотеки для дітей подано інформаційний дайджест «Бібліотечні блоги та сторінки в соціальних мережах» [3]. Перелік блогів бібліотек у регіоні представлено у блозі методичної служби Львівської ОБД «БлоГнот Методиста».

Івано-Франківська ОУНБ ім. І. Франка у вебліографічному огляді «Подорож бібліотечними блогами» вмістила інтернет-адреси бібліотечних блогів, згрупованих за розділами: бібліоблоги загальної проблематики, блоги обласних бібліотек України та блоги бібліотек Івано-Франківської області станом на листопад 2014 р. [16].

Науково-методичний відділ Одеської ОУНБ ім. М. Грушевського на своєму сайті в розділі «Бібліотечному фахівцю» також представив реєстр блогів.

Власний віртуальний інформаційний простір формують різні відділи та сектори бібліотек, в основному регіонального рівня (9%). Так, свою присутність у блогосфері засвідчили провідні регіональні бібліотеки країни. 19 бібліотек створили та ведуть 72 блоги: Волинська ОУНБ – 14, Тернопільська – 9, Чернівецька – 9, Чернігівська – 7, Вінницька – 6, Публічна бібліотека ім. Лесі Українки м. Києва – 5, ХДНБ ім. В. Г. Короленка – 4, Одеська – 3, Дніпропетровська, Закарпатська, Рівненська, Херсонська ОУНБ – по 2, Запорізька, Івано-Франківська, Львівська, Кіровоградська, Миколаївська, Сумська, Хмельницька ОУНБ – по 1 блогу. Оновлення інформації активно відбувається на 25 блогах (1–9 разів на тиждень), середню активність можна спостерігати на 32 блогах (1–3 рази на місяць), низьку активність виявлено на 8 блогах (2–7 разів на рік).

Якщо спробувати класифікувати блоги відділів ОУНБ за тематикою, то їх можна поділити так:

- для професійного спілкування та розвитку бібліотекарів;
- для популяризації читання, в т. ч. науково-популярного та виробничого змісту;
- краєзнавчого спрямування: вивчення культури та історії рідного краю й висвітлення їх в Інтернеті;
- анонси мистецьких заходів та подій;
- іншого спрямування, в т. ч. група блогів, орієнтована на дітей, молодь та їхніх батьків, учителів.

Просування ресурсів та інформаційних сервісів бібліотек відбувається поступово. Наприклад, бібліотеки почали активно використовувати можливості блогів для інформування громади про діяльність державних органів влади. Інформацію щодо реалізації проекту зі створення пунктів доступу громадян (ПДГ) можна знайти навіть у блогах бібліотек для дітей (блог Сокальської районної бібліотеки для дітей Львівської області; блог Міської дитячої бібліотеки Іллічівської ЦБС, блог Подільської районної бібліотеки для дітей Одеської області). Блог Кам'янець-Подільської бібліотеки-філії № 6 для дітей Хмельницької області пропонує своїм читачам інформацію щодо е-урядування. Зрозуміло, що такі книгозбірні використовують блог як платформу для ведення сайту бібліотеки, проте конкретну читачку аудиторію таких стрічок важко визначити. Наприклад, блог бібліотеки-філії для дітей та юнацтва ім. В. Катаєва Білгород-Дністровської міської ЦБС Одеської області містить розділ «Університет третього візраста».

Найцікавішими вважаються ті блоги, котрі створюють нову якість – інтерактивність, та мають індивідуальний стиль. Так, завжди викликають інтерес блоги, що ведуться вмотивованими людьми, які чітко визначили своє завдання, проблематику та аудиторію. Із 1 056 проаналізованих стрічок 9 є авторськими і 8 – колективними. У групі авторських блогів спостерігається значна кількість коментарів від відвідувачів. Яскравим прикладом жвавого спілкування на професійні теми є блог «Методична служба публічних бібліотек Києва» (<http://olgamethodlibkyiv.blogspot.com/>). Його засновниця О. Романюк, заступник директора Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки м. Києва, регулярно висвітлює у стрічці блогу найактуальніші проблеми, перспективні форми і методи бібліотечної роботи, ділиться результатами власного творчого пошуку у впровадженні інновацій [18].

Предметом особливої уваги бібліотечного співтовариства є й залишається проблема організації дозвіллевого читання. Необхідною умовою ефективного популяризування читання залишається вміння бібліотекаря доступно говорити про книжку з користувачем. Про особисті враження від прочитаного, відгуки читачів, забути та нові імена в літературі, переможців різноманітних літературних конкурсів та про багато чого іншого можна дізнатися у стрічці блогу Т. Кушук «Спокушаючи книгою...» (Бердичівська ЦБС Житомирської області).

На жаль, значну частку від загальної кількості бібліотечних блогів становлять ті, в яких не визначено конкретну читачку аудиторію або важко визначити приналежність до певного регіону. Ці т. зв. блоги створювалися за таким принципом: запустили на ресурс по 2–3 повідомлення та одну світлинку в кілька розділів, наприклад, новини та історію бібліотеки або історію села та інформацію про діючі клуби, гуртки, відзвітували керівництву, широко прорекламували «блог» і потім забули назавжди. Таких архівів в інформаційному океані Інтернету

дрейфує близько 164. Серед них можна вирізнити блоги, оперативно створені на потребу дня: блог проекту для залучення волонтерів (Івано-Франківська область), інформаційна підтримка окремого соціального проекту бібліотеки (блог «Фактор доброти» Рогатинської ЦРБ – благодійна акція, організована бібліотекою з метою вирішення проблеми забезпечення VIII фактором згортання крові для хворого на важку форму гемофілії із с. Добринів); блог, присвячений конкурсу серед працівників бібліотек Дніпровського району м. Києва на кращу рекламу книги «Провайдери читання»; святковий веб-квест від Херсонської ОБД ім. Дніпрової Чайки «30.09» тощо).

Варто зазначити, що серед діючих блогів є й такі, в яких відсутня будь-яка уточнювальна інформація, до якої ЦБС, району чи області відноситься бібліотека. Про Привітненську бібліотеку-філію, блог «Вас вітає край Роксолани Потоцької», Червоноприміську сільську бібліотеку-філію та Волицьку сільську бібліотеку вдалося дізнатися тільки за допомогою зведених таблиць, що були сформовані ЕСМАР. У деяких блогах про дату останньої активності можна було здогадатися лише шляхом перегляду архіву блогу (наприклад, у блозі Підгаєцької публічно-шкільної бібліотеки Рівненської області).

Навчання основних принципів, котрих варто дотримуватися перед тим, як створити професійний блог; як правильно його наповнювати і яким саме контентом, як краще популяризувати блог і як шукати свого читача – ці питання, як ніколи, потребують методичного супроводу фахівців.

Тому видається логічним, що у випуску методичних порад колег із Львівської ОУНБ поміж інших питань було приділено увагу і висвітленню практичного досвіду щодо створення інформаційного блогу бібліотеки [22].

Методисти ОУНБ ім. М. Островського Хмельницької області в 2014 р. провели цикл майстер-класів зі створення бібліотечного блогу для бібліотечних фахівців книгозбірень [2]. Блог Іванівської районної бібліотеки Херсонської області в розділі «На допомогу бібліотекарю-блогеру» пропонує прослухати 4 вебінари за такою тематикою: робота з дописами, редагування тексту, зображень; робота зі сторінками та дописами; робота з макетом, додавання гаджетів; налаштування і робота з шаблоном.

Поміж іншого існують:

– блог як власний електронний ЗМІ бібліотеки (віртуальна газета бібліотеки ім. М. Островського м. Марганець Дніпропетровської області «Марганець бібліотечний»);

– блог як інформаційна підтримка окремого проекту (блог PR-офісу Кіровоградської міської ЦБС «Бібліодиванчик», блог міні-проекту «Розвивайко» для дітей від 3 до 6 років Центральної дитячої бібліотеки Тернопільської міської ЦБС).

Бібліотеки як соціальні інституції в процесі своєї діяльності намагаються всіляко підтримувати духовні цінності, творчу самореалізацію особистості, заохочувати громадян до читання. Окрім того, вони

прагнуть зберегти тісний зв'язок між поколіннями. Так, для збереження традицій, звичаїв, фольклору села у стрічці блогу Тисменичанської бібліотеки-філії Івано-Франківської області, окрім історії села, представлено старовинний обряд весілля, записи від літніх людей стародавніх пісень, гаївок, латканок.

Блог Оболенської сільської бібліотеки Полтавської області представляє творчість читачів та бібліотекарів, бібліотеки-філії с. Млиниське Жидачівської РЦБС – книги, котрі пробуджують чуття (рекомендації-відгуки читачів).

Бібліотеки у блогах активно рекламують різні послуги: продовження терміну користування книгами он-лайн пропонують читачам бібліотека-філія для дітей смт Королево Виноградівської ЦБС та Королівська селищна бібліотека-філія для дорослих Закарпатської області; відповісти в інтерактивному режимі на запитання про структуру бібліотеки, про те, яка література вважається довідковою, з чого складається довідково-бібліографічний апарат, що відноситься до періодичних видань, та скласти пазли образу бібліотеки пропонує блог «Роздольненські бібліоновини» сільської бібліотеки КУ «Каховська районна об'єднана бібліотека» Херсонської області; віртуальні виставки та віртуальні тури пропонує краєзнавчий блог Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва «Мандруймо разом Срібною Землею»; інформацію щодо євроінтеграції України представлено у блогах Олександрійської міської центральної бібліотеки ім. О. С. Пушкіна Кіровоградської області та Козівської ЦБС Тернопільської області. У блозі Бібліотеки ім. В. Кудряшова для дітей ЦБС Солом'янського району м. Києва представлено «Виїзний музей в бібліотеці».

Не залишилися осторонь бібліотеки і в питанні щодо задоволення інформаційних та соціально-адаптаційних потреб людей з обмеженими можливостями (блог «Вітаємо всіх на сторінках блогу "INVAгурт"!» Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тимірязева; «Світ без звуків» – блог для нечуючих та про них Кіровоградської МЦБС; блоги «Бібліотека без бар'єрів», «Книжкова шафа», *Crazy DAISY* Центру для читачів зі спеціальними потребами Херсонської ОУНБ ім. Олеса Гончара).

Інформаційне забезпечення реалізації проекту «Бібліотека – громада: відкритий простір» від фонду «Монсанта» як лідера інноваційного та сталого розвитку сільського господарства представлено в рубриці «Фермеру на замітку» на стрічках блогів Березотіцької та Великосорочинської сільських бібліотек Полтавської області.

Бібліотеки усвідомлюють, що суспільство недостатньо поінформоване про послуги, які вони надають, і для виправлення цього становища пропонують активніше користуватися можливостями блогів.

Проте залишаються актуальними для обговорення питання організації та планування відповідної діяльності, стимулювання зацікавленості бібліотечних співробітників, систематичного моніторингу та ефективності роботи бібліотек у соціальних ме-

режах, обов'язкової наявності лічильника. Просування бібліотек у соціальних мережах має відбуватися на основі грамотного стратегічного плану такої діяльності. Не варто захищувати Інтернет неактивними бібліотечними блогами, які читають лише інші бібліотекари.

Беззаперечним є той факт, що вже сьогодні соціальні сервіси сприяють розширенню професійних контактів, заохочують до пошуку нових пріоритетів, ідей співробітництва в бібліотечній галузі, допомагають закріпити кредит довіри до бібліотек у користувачів та членів місцевих громад, стимулюють останніх ставати партнерами у справі розвитку бібліотек.

Список використаної літератури

1. Бібліотечні блоги. Корисні посилання – список бібліотечних блогів [Електронний ресурс] // Бібліоміст : [сайт]. – Режим доступу: <http://bibliomist.org/ua/resursi/bibliotechni-blogi> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
2. Бібліотечні блоги. Поговоримо? [Електронний ресурс] // Методичні каруселі : [блог] / Хмельниц. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Островського. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://metodounbkm.wordpress.com/> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
3. Бібліотечні блоги та сторінки в соціальних мережах [Електронний ресурс] : (інформ. дайджест) / підгот. М. Рижак ; відп. за вип. Л. Лісова // Комун. заклад «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівнен. обл. ради : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: http://www.rdobd.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=231:doc&catid=56:2010-08-30-14-35-37&Itemid=79 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
4. Бібліотечному фахівцю [Електронний ресурс] : [сайт]. – Режим доступу: <http://profy.pplu.org/> (дата звернення: 07.09.2016). – Назва з екрана.
5. Блог [Електронний ресурс] // Вікіпедія: Вільна енциклопедія : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
6. Блоги [Електронний ресурс] // Українська бібліотечна асоціація : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://ula.org.ua/ua/blogi> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
7. Блоги дитячих бібліотек України [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України для дітей : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=5821> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
8. Булахова Г. Бібліотеки в соціальних мережах та блогосфері як засіб рекламування [Електронний ресурс] / Г. Булахова // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського. – 2013. – Вип. 36. – С. 192–199. – Текст. дані. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2013_36_20 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
9. Веб-сервіси сучасної бібліотеки [Електронний ресурс] : метод. матеріали / Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків. обл. універс. наук. б-ка ; ред.-уклад. В. С. Ручка. – Текст. дані. – Харків : ХОУНБ, 2014. – 38 с. – Режим доступу: <http://library.kharkov.ua/libdruk/LibKh-00000000142.pdf> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
10. Вернік Ю. Блоги як новітні джерела біографічної інформації [Електронний ресурс] / Ю. Вернік // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського. – 2011. – Вип. 31. – С. 626–632. – Текст. дані. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2011_31_53 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
11. Волян Н. П. Бібліотечна блогосфера: досвід, критерії оцінки, рекомендації [Електронний ресурс] : метод. мате-

- ріали / Н. П. Волян ; авт. тексту про амер. блоги, пер. з англ. С. О. Волкова ; відп. за вип. В. П. Ярошук ; КЗ «Рівнен. обл. універс. наук. б-ка» РОР. – Текст. дані. – Рівне : [б. в.], 2013. – 12 с. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/libr/84-metodichni-materiali/> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
12. Грет М. Я. Блогосфера і бібліотечні блоги в Україні [Електронний ресурс] / М. Я. Грет // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2014. – № 3. – С. 51–56. – Текст. дані. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2014_3_11 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
13. Дитяча бібліотека та віртуальний простір [Електронний ресурс] : метод. рек., поради / ЗОДЮБ ; уклад.: О. М. Горкій, І. М. Палаташ ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Текст. дані. – Ужгород, 2014. – 32 с. – (Фаховий блокнот ; вип. 7). – Режим доступу: http://zodub.uz.ua/vydav/.../fazovuj_blocknot_7.pdf (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
14. Кулик Є. Блоги бібліотек для юнацтва (молоді): моніторинг ефективності / Євгенія Кулик // Вісн. Кн. палати. – 2015. – № 6. – С. 49–52.
15. На допомогу бібліотекарю-блогеру [Електронний ресурс] // Комунальний заклад «Іванівська районна бібліотека» : [блог]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: http://ivbs.blogspot.com/p/blog-page_27.html (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
16. Подорож бібліотечними блогами [Електронний ресурс] : веблогр. огляд / Івано-Франків. ОУНБ, Центр електрон. засобів інформації ; уклад. І. Фатафутдінова. – Текст. дані. – Івано-Франківськ, 2014. – 24 с. – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/read/002820791d407fe01e23> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
17. Пригорницька О. Бібліотечний блог як засіб комунікації бібліотеки та користувача [Електронний ресурс] / Оксана Пригорницька // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського. – Текст. дані. – 2014. – Вип. 39. – С. 298–305. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2014_39_27 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
18. Романюк О. Блог методиста як інструмент для професійного розвитку бібліотекарів та впровадження бібліотечних інновацій // Бібл. планета. – 2012. – № 2. – С. 18–20.
19. Сафонова В. В. Бібліотечна блогосфера. Блогінг як вид журналістської діяльності [Електронний ресурс] / Вікторія Володимирівна Сафонова // Короленківські читання 2013. «Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону» : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 24 жовт. 2013 р. У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. ун-верс. ім. В. Г. Короленка. – Текст. дані. – Харків, 2014. – С. 182–203. – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/read/000632945b97ce5a817a8> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
20. Слотюк Г. М. Краєзнавча інформація на сайтах та блогах публічних бібліотек Вінниччини / Г. М. Слотюк // Роль краєзнавства у соціально-економічному і культурному розвитку регіону : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 10–12 жовт. 2012 р., Вінниця / Упр. культури і туризму Вінниць. облдержадмін., Вінниця. ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва, Нац. спілка краєзнавців України, ГО «Асоц. б-к Вінниччини». – Вінниця, 2013. – С. 119–122.
21. Терещенко І. Бібліотечні продукти та послуги в соціальних медіа [Електронний ресурс] / І. Терещенко // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського. – Текст. дані. – 2013. – Вип. 36. – С. 217–224. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2013_36_22 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.
22. Технології Веб 2.0 у бібліотеках. Створення блогу [Електронний ресурс] // Віртуальна «реальність» публічних бібліотек : метод. поради / ЛОУНБ ; упоряд.: О. Шматько, С. Дмитрів. – Текст. дані. – Львів : Ліга-Прес,

2011. – С. 15–24. – (Секрети бібліотечної майстерності). – Режим доступу: <http://trening-center.edukit.lviv.ua/downloadcenter/> (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.

23. Трачук Л. Бібліотечний блог як прояв концепції «Бібліотека 2.0» [Електронний ресурс] / Людмила Трачук // Вісн. Кн. палати. – 2012. – № 9. – С. 22–25. – Текст дані. – Режим доступу: http://pbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2012_9_8 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.

24. Трачук Л. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек // Вісн. Кн. палати. – 2016. – № 2. – С. 23–25.

25. Федоров А. О. Библиотечная блогосфера: В чем феномен библиотечного блога? [Электронный ресурс] / А. О. Федоров ; Рос. гос. б-ка. – Текст дан. – Москва : Пашков дом, 2013. – 85 с. – Режим доступа: <http://ideafor.info/?p=9574> (дата обращения: 29.06.2016). – Загл. с экрана.

26. Чернявська Л. Представлення бібліотек у блогах та соціальних мережах як фактор покращення комунікації у віртуальному середовищі [Електронний ресурс] / Л. Чернявська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Текст дані. – 2013. – Вип. 36. – С. 200–216. – Режим доступу: http://pbuv.gov.ua/UJRN/prpbuimviv_2013_36_21 (дата звернення: 29.06.2016). – Назва з екрана.